

Персоніфікація природи у творчості У. Голдінга крізь призму концептуальної метафори

З розвитком досліджень в галузі когнітивної лінгвістики феномен метафори отримав нове розуміння. Те, що в традиційній лінгвістиці визначалось як троп, який полягає у вживанні слова, що позначає предмет або клас предметів, явищ і т.ін. для характеристики або найменування об'єкта, який входить до другого класу [1, с. 180], у когнітивній лінгвістиці розглядається як перенесення інформації з однієї царини знань (царини-джерела - source domain) в іншу царину знань, так звану царину мети - target domain. Суттєвою при такому підході є відмінність лінгвістичного виразу метафори та концептуального змісту, що лежить в її основі. Тобто одна й та ж сама концептуальна метафора на мовному рівні може вербалізовуватись різними способами [4, с. 203].

Один з підходів при дослідженні концептуальної метафори є аналіз спектра джерела (Score of the source) [3, с.19-20], тобто розгляд концептів-референтів, для метафоричного визначення яких використовується один і той самий корелят (у випадку метафори-персоніфікації – концептосфера-корелят **ЖИВА ІСТОТА**). Зауважимо також, що вивченню концептуальної метафори з позиції дослідження спектру джерела приділялося недостатньо уваги [2, с.300]. Аналіз спектру джерела концептуальної метафори не тільки уможливорює виведення метафоричних моделей, але й дозволяє побачити ті образи, які виникають під час застосування цієї метафори при визначенні різних концептів.

Корпус матеріалу для аналізу (2342 метафоричних вирази) було відібрано за допомогою метода суцільної вибірки з дванадцяти романів У.Голдінга. Під час аналізу метафоричних виразів встановлено, що в процесі метафоричного переосмислення як об'єктів та явищ природи, так і багатьох концептів, пов'язаних з людиною, значну роль відіграє концептуальна метафора-персоніфікація (табл. 1.):

Таблиця 1.

Доля персоніфікації у метафоричному визначенні складових концептосфер-референтів

Концептосфера	Метафор всього	Персоніфікація		Інші види метафор	
	кількість	кількість	%	кількість	%
Концептосфера-референт СВІТ ПРИРОДИ	1041	585	56%	456	44%
Концептосфера-референт СВІТ ЛЮДИНИ	1301	409	31%	892	69%

Як видно з таблиці 1, при метафоричному визначенні концептів з концептосфери-референту **СВІТ ПРИРОДИ**, майже дві третини (56%)

отримують визначення за допомогою персоніфікації, а доля персоніфікація концептів з концептосфери-референту **СВІТ ЛЮДИНИ** складає приблизно одну третину (31%). Тобто такий вид метафори притаманний всієї творчості письменника і є характерною рисою його світосприйняття.

Людині взагалі притаманна властивість наділяти життям природу, її об'єкти та явища. Сонце, місяць, річки та водоспади, земля, небо, різні рослини, дощ, грім, вітер тощо набувають в очах людей рис живих істот. Саме такий погляд на природу спостерігається в романах У.Голдінга.

Спектр джерела концептосфери-корелята **ЖИВА ІСТОТА** містить такі концепти, як *СОНЦЕ, МІСЯЦЬ, ВОДА, МОРЕ, РІЧКА, ГОРИ, ЛІС* та ін. Всі ці об'єкти природи тим чи іншим чином оживають на сторінках романів. Результатом взаємодії вищезгаданих концептів-референтів та концептосфери-корелята є модель концептуальної метафори-персоніфікації «**ОБ'ЄКТ ПРИРОДИ Є ЖИВА ІСТОТА**».

До спектру джерела концептосфери-корелята **ЖИВА ІСТОТА** входять також концепти-референти на позначення явищ природи: *ВОГОНЬ, СВІТЛО, ТЕМРЯВА, ШУМ, ВІТЕР, ДОЩ, БЛИСКАВКА* та ін. Із сукупності персоніфікованих метафоричних виразів – проявів властивостей, притаманних живій істоті, – формується модель концептуальної метафори-персоніфікації «**ЯВИЩЕ ПРИРОДИ Є ЖИВА ІСТОТА**».

Слід зазначити, що при метафоричному визначенні *об'єктів природи* за допомогою метафори-персоніфікації використовуються такі властивості живої істоти, як актантні, ментальні, фізіологічні, зовнішні характеристики та родова приналежність. Частіше за все використовуються концепти на позначення різноманітних видів діяльності та зовнішніх характеристик. *Природні явища* постають перед нами у вигляді живої істоти певного роду, яка має частини тіла та внутрішні органи. Вони також характеризується з точки зору наявності почуттів, хоча ті, зазвичай, притаманні лише людині. Явища природи в образі живої істоти не є пасивними створіннями й досить активно діють, про що свідчить широке використання в якості корелятивів концептів на позначення різноманітних видів діяльності.

Як свідчить проведений аналіз, явище персоніфікації у творчості У.Голдінга не являє собою поодиноких окремих прикладів, але навпаки, завдяки цьому виду метафори створюється цільний та яскравий образ різних природних об'єктів та явищ як живих істот.

Література

1. Мороховский А.Н., Воробьева О.П. Стилистика английского языка. – К.: Вища школа, 1991. – 271 с.
2. Ніконова В.Г. Трагедійна картина світу в поезиці Шекспіра: Монографія. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2007. – 364 с.
3. Kövecses Z. Metaphor and Metonymy in Cognitive Linguistics // Cognitive Linguistics: A User-Friendly Approach / Ed. by Kamila Turewicz. – Szczecin: Uniwersytet Szczecinski, 2005. – P. 13-84.
4. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor // Metaphor and Thought. – Cambridge: Cambridge University Press, 1993. – P. 202 – 252.